

EMPOWERING YOUTH - Jonge activisten strijden voor hun recht op gezondheid in Congo, de Filipijnen en Palestina

G3W | M3M

samen sterk voor gezondheid
tous ensemble pour la santé

Palestijnse jongeren uit de Gazastrook volgen een workshop van de Union of Health Work Committees.
Foto op voorpagina: Congolese jongeren van Étoile Du Sud.

Deze paper is samengesteld door Julie Steendam. De informatie is gebaseerd op academische onderzoeken, rapporten van G3W-M3M en interviews via skype met Billy Mwangaza Katya (Congo), Maysoon Bseiso (Palestina) en Samy (Palestina). De informatie over de Filipijnen werd verzameld door Andrew Aytin doorheen interviews met jeugdactivisten in Roxas en Capiz. Onze dank gaat uit naar al deze personen, zonder wiens bijdrage deze paper niet tot stand was gekomen.

Met financiële steun van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD).
December 2016

DE JEUGD VAN TEGENWOORDIG

Is de jongste generatie vooral lui en verwend, of hebben ze net de meest creatieve en nieuwe ideeën? Zijn ze geïnteresseerd in politiek en willen ze inspraak in het beleid? Of is dit allemaal een ver-van-mijn-bedshow voor de doorsnee 18 tot 25 jarige?

Uit onderzoek is gebleken dat de opkomst bij verkiezingen globaal gezien het laagst is bij jongeren van 18 tot 25 jaar. Maar aan de andere kant zien we wel dat enkele van de sterkste bewegingen van deze tijd hun dynamiek te danken hebben aan jongeren, denk maar aan de Occupy bewegingen over de hele wereld, de manifestanten van de Arabische Lente, de jongeren achter Bernie Sanders in de VS, enzoverder. De waarheid ligt in het midden. Jongeren vinden soms minder hun plaats in klassieke politieke structuren en creëren daarom actief nieuwe vormen van participatie en democratie.^{2,3}

Jongeren hebben reden genoeg om een stem te eisen in het beleid: nog nooit was het aandeel van jongeren in de wereldbevolking zo groot. Dit is hoofdzakelijk het geval in ontwikkelingslanden: in de 48 minst ontwikkelde landen ter wereld maken kinderen en jongeren van 10 tot 24 jaar de meerderheid van de bevolking uit.⁴ Maar die oververtegenwoordiging vertaalt zich niet naar de politieke kringen: over heel de wereld zijn minder dan 2% van alle parlementsleden jonger dan 30 jaar.⁵ De gemiddelde leeftijd in parlementen is 53.⁶

In tijden van economische crisis zijn het nochtans de jongeren die het eerst moeilijk krijgen. Ze hebben nog niet de kans gehad om een stabiel inkomen of de nodige ervaring en opleiding op te bouwen. Jeugdwerkloosheid is één van de grootste uitdagingen in de huidige wereldeconomie: in de Filipijnen is 16,4% van de 15 tot 24 jarigen werkloos, in Palestina zelfs 42,7% (cijfers van 2014). In Palestina verdubbelde de jeugdwerkloosheid tussen 1991 en 2014.⁷ In Congo vindt een groot deel van de jeugd enkel werk in de onzekere informele sector.

In deze paper onderzoeken we hoe jongeren het beleid kunnen beïnvloeden. We analyseren daarvoor de jongerenwerking van drie partners van G3W-M3M in Palestina, Congo en de Filipijnen. G3W en haar partners in deze landen kiezen er bewust voor om zich te focussen op jongvolwassenen en hen actief te betrekken in hun werk. Een sterke beweging die opkomt voor het recht op gezondheid is nodig. Zo een beweging moet kunnen rekenen op actieve mensen die zich willen engageren voor een langere termijn. Jongeren bevinden zich in een levensfase waarin ze belangrijke toekomstkeuzes maken. Wat ga ik studeren? Waar wil ik werken? Voor welk doel zet ik mijn talenten in? Het is dus belangrijk hen op deze fase van hun leven aan te spreken.

1. UNDP, Fast Facts: Civic Engagement and Participation of Youth in Politics and Public Institutions, 2014, p.1, <http://goo.gl/b5uGWX>
2. The politics of youthful antipolitics: representing the 'issue' of youth participation in politics, Rys Fartyhing, p.181-185, 25/02/2010, Journal of Youth Studies, Volume 13, 2010 - Issue 2, <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13676260903233696?scroll=top&needAccess=true>
3. The World Youth Report on Youth Civic Engagement, executive summary, United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2016, http://www.unworldyouthreport.org/images/docs/wyr_civic_engagement_executive_summary.pdf
4. 10 things you didn't know about the world's population, Steven Edwards, UNFPA, 17 april 2015, <http://www.un.org/youthenvoy/2015/04/10-things-didnt-know-worlds-population/>
5. SDG indicator 16.7.1; Inter-Parliamentary Union, 2016: Youth participation in national parliaments, 2016, <http://goo.gl/A83XGf>
6. Enhancing youth political participation throughout the electoral cycle, UNDP, 2013, <http://bit.ly/1dd2a2L>
7. Het ILO houdt voor Palestina enkel rekening met de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook, en rekent dus niet de werkloosheidscijfers van Oost-Jerusalem mee, dat illegaal geannexeerd is door Israël. De gemiddelde jongerenwerkloosheid voor de hele wereld bedraagt 14%. Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15-24) (modeled ILO estimate), International Labour Organization, Key Indicators of the Labour Market database, <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS?end=2014&start=1991&view=map>, geraadpleegd op 15 december 2016

1. DE CONTEXT WAARIN JONGEREN LEVEN

De gezondheidsomstandigheden waarin jongeren opgroeien bepalen in grote mate hun verdere ontwikkeling. Daarbij rekenen we alle factoren die hun gezondheid bepalen: de leefomgeving en gemeenschap, de staat van het huis, de sociale positie, de job, onderwijs en inkomen, de toegang tot cultuur, etc. In de drie landen die we bespreken zijn al deze factoren, die we ook de sociale determinanten van gezondheid noemen, geen vanzelfsprekendheid. Dat geldt zeker voor jongeren.

In Congo is er een groot verschil in leefomstandigheden tussen het platteland en de steden enerzijds, en tussen de verschillende wijken in de steden anderzijds. Dit valt voor een groot deel te verklaren door het verschil in beleidsaandacht voor deze gebieden. Een gebrek aan politieke interesse uit zich in de arme volkswijken van Kinshasa bijvoorbeeld in een tekort aan gezondheidsdiensten, in verwaarloosde wegen en rioleringen en in vuilnis op straat door een gebrek aan georganiseerde ophaling.

Toegang tot drinkbaar water is een frappant voorbeeld. Enkel de inwoners van het centrum van de stad en van enkele begunstigde wijken hebben een vrij goede toegang tot water. In de buitenwijken en het platteland is er weinig tot helemaal geen voorziening. In de wijk Mfumu Nsuka in Kinshasa is er enkel water tussen één en drie uur 's nachts. Zonder water is het moeilijk om voor persoonlijke hygiëne te zorgen en om je huis en omgeving proper te houden. Dat zorgt dan weer dat muggen en andere verspreiders van ziekten en epidemieën ongestoord hun gang kunnen gaan. De gevolgen zijn enorm: in 2012, leed één op de 7700 inwoners van Kinshasa aan cholera. In Noord-Kivu liep dit op tot bijna één op 1000.⁸

De Israëlische bezetting zorgt in Palestina voor een achteruitgang van de sociale, mentale, economische en politieke situatie van de Palestijnen. Bovendien hanteert het Israëlische leger een beleid van willekeurige arrestaties en administratieve hechtenis. Het aantal minderjarigen dat wordt gearresteerd, blijft stijgen.

Veel Palestijnse jongeren zijn werkloos. De werkloosheidsgraad is het hoogst bij de hogeropgeleiden.⁹ Gevoelens van frustratie, wanhoop, nutteloosheid en de aanvallen op hun waardigheid door armoede en werkloosheid, maken de bestaande sociale problemen nog groter. Met hoge cijfers van geweld, criminaliteit en druggebruik als gevolg. Vele jongeren emigreren om betere levenskansen te vinden.

In de Gazastrook, die onder blokkade staat sinds 2007, is de situatie extreem fragiel. De bevolking is bij de jongste ter wereld, wat specifieke uitdagingen met zich meebrengt. De blokkade is een structureel probleem en zorgt voor een moeilijkere toegang tot noodzakelijke middelen en diensten zoals kwalitatief onderwijs. Bovendien maakt de bezetting het moeilijk om aan een effectieve economische planning te doen.¹⁰

De Filipijnen hebben vooral te kampen met heel ongelijke machtsrelaties. Het politieke en economische systeem is in handen van enkele superrijke families, terwijl de rest van de bevolking lijdt aan de dagelijkse problemen van armoede, een gebrek aan sociale diensten, corruptie en mensenrechtenschendingen. De Filipijnse regering promoot bijvoorbeeld de privatisering van gezondheidsdiensten door publiek-private samenwerkingen. Ziekenhuizen zijn niet langer eigendom van de staat, maar worden deels uitgebaat door bedrijven die er geld aan willen verdienen. Bedrijven maken er winst aan en krijgen overheidssteun, maar tegelijkertijd blijven er minder middelen over voor gezondheid, onderwijs en welzijn. Voor het volk wordt de ziekenhuisfactuur dus duurder. De gemiddelde kosten van een ziekenhuisopname bedraagt 167,5% van het maandelijkse minimumloon.¹¹

De ernstige ongelijkheid en wijdverspreide armoede hebben ook een invloed op de gezondheid van de bevolking. In de armste gebieden leven de mensen gemiddeld 20 jaar minder lang, is de kindsterfte negen maal slechter en sterven tien maal meer moeders tijdens de zwangerschap in vergelijking met de rijkste gebieden. Dit is geen toeval: de levensomstandigheden zijn beduidend slechter in de arme buurten.

8. Ministère de la Santé, Secrétariat Général à la Santé, Direction de Développement des Soins de Santé Primaires, *Bulletin SNIS SSP* No. 8, Mai 2012

9. Le Bureau Central Palestinien des Statistiques

10. Gaza in 2020: A liveable place?, UNRWA, 28 August 2012, <http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=1423>

11. Toegang to gezondheidszorg in de Filipijnen, G3W-M3M, 2016, <https://g3w.be/news/paper-toegang-tot-gezondheidszorg-de-filipijnen>

2. UITDAGINGEN VOOR MEER JEUGDPARTICIPATIE

De academische literatuur is het erover eens: de gezondheid van jongeren bevorderen is belangrijk voor hun positieve ontwikkeling op de lange termijn. De Wereldgezondheidsorganisatie bevestigt dat participatie van de bevolking in het uitwerken en uitvoeren van gezondheidsbeleid essentieel is in het verbeteren van hun leefomstandigheden.¹² Politiek medezeggenschap is met andere woorden een directe sociale determinant van de gezondheid.¹³ Het stimuleren van sociale cohesie in de gemeenschappen door te werken met jongeren is nog belangrijker dan hun individuele empowerment. Door jongeren actief te laten werken met hun omgeving ontwikkelen ze bovendien eigenschappen zoals een sterker zelfbewustzijn, een gevoel van controle en kennis over hun rechten en de context van hun leefomgeving. Ze leren praktische en sociale vaardigheden zoals werken in een groep, oplossingen zoeken, communicatietechnieken en discussies leiden.

We moeten hierbij wel een kanttekening maken. Hoewel de participatie van jongeren in gezondheidsbeleid aan te moedigen is, kan het niet de bedoeling zijn dat ze de volledige verantwoordelijkheid dragen. De ongelijke machtsmiddelen waarover een persoon beschikt doorheen de verschillende fases van haar of zijn leven zijn niet te onderschatten. Een volwassene heeft door ervaring en contacten toegang tot middelen waarover een jongere niet, of nog niet, beschikt. Bovendien hebben jongeren in vele samenlevingen een lagere sociale status en minder rechten dan volwassenen. Ze hebben dus zelden de volledige controle over de processen die ze willen veranderen. Volgens veel onderzoeken is de hulp en begeleiding van volwassenen bij jongerenprojecten cruciaal. De slinger mag ook niet te ver doorslaan: initiatieven waar jongeren een louter ‘symbolische’ rol kregen en geen enkele vorm van beslissingsmacht hadden, hadden doorgaans minder goede resultaten. Heel wat jongeren haakten na verloop van tijd af. In het algemeen suggereert het onderzoek dat meer gelijke relaties tussen jongeren en volwassenen het streefdoel moeten zijn.¹⁴

2.1 De huidige toestand van jongerenparticipatie in Congo, Palestina en de Filipijnen

In de praktijk zien we dat participatie snel kan vervallen tot een containerbegrip, gebruikt om projecten meer legitimiteit te geven tegenover donateurs of overheidsinstanties. Wat vaak ontbreekt is reëel empowerment, dat is participatie door collectieve actie die aanzet tot verandering van machtsrelaties.

In Congo wordt gemeenschapsparticipatie nog steeds vooral gezien als het delen van kosten of het gebruik van bestaande gezondheidsdiensten. Deze visie leeft zeer sterk bij lokale autoriteiten, de gezondheidssector en sommige ngo's. De inwoners van achtergestelde wijken en afgelegen gebieden zijn gefrustreerd dat het gezondheidssysteem niet beantwoordt aan hun noden en niet democratisch werkt. Ze voelen zich aan de kant gezet door de politieke klasse die enkel met hen komt praten tijdens de verkiezingscampagnes. Hun dagelijkse strijd om te overleven duwt hen onvermijdelijk naar een vorm van individualisme die collectieve actie en sociale cohesie tegenhoudt.

Billy Mwangaza Katya, verantwoordelijke van de jongerenbeweging binnen Etoile du Sud (EDS), partner van G3W in Congo: “De jeugd is de meerderheid van de bevolking. Zij moeten de toekomst in handen nemen. Er zijn heel wat initiatieven die jongeren betrekken, maar die zijn vaak te veel geïnstitutionaliseerd. Zelf startte ik mijn engagement bij het jeugdparlement. We hadden een overleg met de overheid maar daar bleef het bij. Ik stelde me de vraag: ‘Welk deel van de bevolking wordt nog betrokken?’ Om iets te veranderen, moet je van de basis vertrekken, vanuit de wijken. Toen leerde ik de werking van EDS kennen en heb ik heel bewust gekozen om me op dit niveau te engageren.”

12. Déclaration politique de Rio sur les déterminants sociaux de la santé, Conférence mondiale sur les déterminants sociaux de la santé, Rio de Janeiro (Brésil), 21 octobre 2011, http://www.who.int/sdhconference/declaration/Rio_political_declaration_French.pdf

13. Women's and Children's Health: Evidence of Impact of Human Rights, F. Bustreo, P. Hunt et al., World Health Organization, 2013, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/84203/1/9789241505420_eng.pdf, p. 14

14. Verwijzingen naar de specifieke onderzoeken zijn te vinden in: A Typology of Youth Participation and Empowerment for Child and Adolescent Health Promotion, Naima T. Wong, Marc A. Zimmerman, Edith A. Parker, *Am J Community Psychol* (2010) 46:100-114, 12/06/2010

Palestijnse jongeren van UHWC geven een workshops aan jongeren uit de buurt.

In Palestina zijn jongeren niet politiek vertegenwoordigd in overheidsinstellingen. Een gebrek aan kansen om deel te nemen aan beslissingen, leidt tot een diepe generatiekloof. De traditionele leiders domineren de sociale organisaties. Om jongeren echt te integreren moeten vele overheidsinstanties, waaronder de gemeentes en de ministeries, verjongen. Hoewel de Palestijnse Autoriteit hiervoor beloftes deed, is er in de praktijk weinig vooruitgang merkbaar.

Er zijn ook andere obstakels voor jeugdparticipatie in de Palestijnse context. Bepaalde gewoontes en tradities kunnen verhinderen dat meisjes deelnemen aan activiteiten. Door het sneeuwbaaleffect is het extra belangrijk dat jongeren deel zijn van projecten. Ze vormen zo een positief voorbeeld. Ouders zien hoe hun eigen zonen en dochters de gemeenschap kunnen helpen en zullen minder problemen hebben met hun deelname.

Een andere vorm van politieke participatie zijn manifestaties. Deze betogingen, die vaak gewelddadig neergeslagen worden, worden gedragen door Palestijnse burgers van alle leeftijden en sociale afkomst, mannen en vrouwen. Jongeren nemen een sterke plaats in deze betogingen. De Palestijnse sociale beweging is ontstaan door het stijgend aantal onbestrafte geweldplegingen door een deel van de Israëlische kolonisten tegen Palestijnse burgers, de structurele schending van hun basisrechten en het gebrek aan vooruitgang in de vredesonderhandelingen tussen de Palestijnse Autoriteit en de Israëlische regering.¹⁵

Dit bewijst dat de Palestijnse jongeren wel politiek actief willen zijn, maar dat ze dat op een alternatieve manier tonen omdat ze zich niet thuis voelen binnen de lijnen van het traditionele politieke systeem.

15. Intifada or not, something powerful is going on, Nigel Wilson, Al-Jazeera, 17 oktober 2015, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/10/palestine-intifada-powerful-151016094419464.html>

Maysoon Bseiso doet onderzoek naar vormen van jeugdparticipatie bij 20 ngo's in Jerusalem, Palestina. Hierbij viel haar een dubbele trend op. Hoewel 75% van de organisaties aangaf dat ze diensten voorzien voor jongeren en afhankelijk zijn van jonge vrijwilligers, zijn hun effecten op deze doelgroep eerder beperkt. Volgens Maysoon is dit vooral te wijten aan het niveau van participatie van de jongeren. Terwijl ze taken hebben in het uitvoeren van de programma's zijn ze afwezig in het beheer en in leidinggevende posities. De leden van de beheersraad zijn vaak zeer begaan met jongeren maar zijn zelf niet jonger dan 50 jaar, waardoor ze de kans voor jongeren om zich te ontplooiën afnemen. Volgens Bseiso zouden jongeren ook alle functies die te maken hebben met plannen en beslissingen nemen moeten kunnen uitvoeren. De ervaring van de ouderen is er dan ter ondersteuning. "Jongeren kennen de context enorm goed. Ze zijn zich heel bewust van alle details en hebben veel ideeën. Ze moeten dus ook de kans hebben om actief zaken te veranderen", stelt ze.

Andrew Aytin, medewerker van G3W-M3M in de Filipijnen, herkent deze spanning tussen de oudere en de nieuwe generatie: "Jongeren zijn onmisbaar in een sociale beweging. De oudere generatie ziet de voordelen van hun kennis over bijvoorbeeld nieuwe technologie en sociale media. Maar de doelen en idealen van de jeugd kunnen verschillen van hen. Als de jeugd dan niet de ruimte krijgt om hun stem te laten horen, geraken ze gedesillusioneerd. Het is dus de verantwoordelijkheid van elke sociale beweging om het potentieel in jongeren ten volle naar boven te brengen door hen actief te betrekken in beslissingsprocessen."

Billy herkent dit verband tussen motivatie en duurzaamheid: "In Kimbanseke zagen we hoe jongeren die zich organiseerden in gezondheidscomités stonden tegenover teams in overalls. Die professionele teams worden betaald via organisaties die door de overheid gesteund worden. Eens het geld op is, wordt teruggekeerd naar de oorspronkelijke situatie en worden de gezondheidsproblemen nog erger. Het activisme in deze gemeenschappen is daardoor zeer verzwakt. De jongeren blijven achter zonder hoop."

De ondervertegenwoordiging van jongeren in het beleid veroorzaakt twee spanningen. Ten eerste is het moeilijk om aan hun noden te beantwoorden als ze onvoldoende vertegenwoordigd zijn. Ten tweede hebben jongeren niet dezelfde kansen op inspraak en in de uitvoering van het beleid. Om de jeugd echt te integreren, is er een dringende verjonging van de overheidsinstanties nodig.

2.2 Bewustzijn in een context van dreiging

Volgens Billy zijn educatie en bewustzijn de eerste belangrijke stappen om te komen tot een sterke beweging: "Wat een echte deelname van jongeren aan het bestuur in de weg staat, is een gebrek aan goede informatie, vorming en gemeenschapsgevoel bij het oplossen van problemen."¹⁶

Maysoon Bseiso merkte ook in Palestina een groot gebrek aan educatieve diensten bij de verschillende organisaties. Volgens Bseiso is het cruciaal dat jongeren zich bewust zijn van hun rechten, zowel op vlak van hun leefomstandigheden als hun politieke rechten. Dat geldt zeker in de context van Palestina.

Sinds de escalatie van geweld in 2015 zijn Palestijnse jongeren en organisaties vaker het doelwit van intimidaties door het Israëlische leger. Een concreet voorbeeld van de repressie die Palestijnse organisaties ondervinden door Israëlische autoriteiten is de uitzetting, gevolgd door de arrestatie, van Daoud Ghoul. Daoud is de coördinator van het jongerenprogramma van de Health Work Committees en werd achtereenvolgens maandenlang verbannen en gearresteerd. Hij kreeg hiervoor geen eerlijk proces en dus ook geen kans om zichzelf te verdedigen. Daoud is lang niet de enige: alleen al in november 2016 werden 527 Palestijnen gearresteerd, onder wie 120 kinderen.¹⁷ Vaak worden activiteiten in Oost-Jeruzalem op het laatste moment geannuleerd omdat de Israëlische autoriteiten ze verbieden. Som weigeren ouders hun kinderen toestemming te geven om deel te nemen aan activiteiten, uit angst dat ze slachtoffer zouden worden van geweld door de Israëlische autoriteiten.

Ook in de Filipijnen gaat de repressie van gezondheids- en ontwikkelingswerkers in stijgende lijn. De overheid beschuldigt hen van rebellie indien ze zich verzetten tegen de schending van hun rechten. Steeds meer activisten die opkomen tegen mijnbouw en landroof worden door soldaten en paramilitaire groepen vermoord. Het spreekt voor zich dat dit vele jongeren kan afschrikken om zich te engageren.

16. Getuigenis 'Most Significant Change' van Billy Mwangaza Katya op 04/11/2015, G3W-M3M

17. Thuis maar nog niet vrij, onze Palestijnse collega Daoud krijgt 10 dagen huisarrest, Fiona Ben Chekroun, G3W-M3M, 12 december 2016, <https://g3w.be/news/thuis-maar-nog-niet-vrij-onze-palestijnse-collega-daoud-krijgt-10-dagen-huisarrest>

3. CONGOLESE, PALESTIJNSE EN FILIPIJNSE JONGEREN IN ACTIE

Welke alternatieven bestaan er voor jongerenparticipatie? We bekijken in drie voorbeelden hoe de partners van G3W-M3M jongeren betrekken: Étoile du Sud in Congo, Union of Health Work Committees in Palestina en Gabriela in de Filipijnen.

Wat deze drie organisaties gemeenschappelijk hebben is dat ze jongeren opleiden om zelf jongerenleider te worden. Ze gebruiken een bottom-up strategie en empoweren de jongeren. Om jongeren aan te zetten om hun problemen in handen nemen en een actieve rol te spelen in hun samenleving, richten de inspanningen zich op het versterken van leiderschap. Zo zijn de jongeren zelf in staat om jongerengroepen te coördineren en sociale organisaties en publieke instellingen te betrekken met hun initiatieven.

Étoile du Sud (EDS) omkadert een netwerk van gezondheidscomités in verschillende Congolese provincies. Deze comités organiseren de bevolking en doen aan gezondheidsopvoeding, preventie en de aanpak van gezondheidsproblemen in de leefomgeving in de wijken. Om beter te kunnen inspelen op de specifieke noden van jongeren en vrouwen, creëerde EDS kleine actiegroepen rond het recht op gezondheid die ze 'dynamieken' noemen. Één daarvan is gericht op jongeren van 15 tot 25 jaar: la Dynamique des jeunes. De ondersteuning van vrouwen, en meer specifiek jonge vrouwen, is eveneens een doel van deze dynamiek. Het is belangrijk om versnippering te vermijden, maar de oprichting en uitbreiding van deze verschillende groepen kan wel de werving en mobilisatie van leden vergemakkelijken. De organisaties en de autoriteiten in de beweging kunnen specifiekere antwoorden voorstellen aan de noden van jongeren en vrouwen.

Billy legt uit hoe de Dynamique des jeunes te werk gaat om jongeren te organiseren: "Eerst gaan bestaande jongerenverantwoordelijken in de wijk op zoek naar één of twee personen die geïnteresseerd zijn om jongerenleider te worden. Deze vormen we rond de visie van EDS, de sociale determinanten van gezondheid en wat het recht op gezondheid betekent." Vervolgens brengen de comités de verschillende actoren in hun wijk en hun onderlinge machtsrelaties in kaart: wie zijn de gezondheidsactivisten, welke organisaties en lokale ngo's zijn er actief, wie zijn de religieuze verantwoordelijken, welke scholen en universiteiten bevinden zich in het gebied en wie zijn de professionele gezondheidswerkers, de lokale overheden, etc. Daarna gaan ze op zoek naar de problemen die de bevolking dagelijks ondervindt en die een impact kunnen hebben op hun gezondheid. In groep beslissen ze welke problemen prioriteit hebben. Ze kijken daarbij vooral ook naar de oorzaken van die problemen en ze maken voorstellen om lokale oplossingen te vinden. "Ondertussen hebben we een vijftigtal jongeren gevormd die op zich ook nieuwe jongeren aanspreken."

Filipijnse jongeren komen op voor vrouwenrechten op One Billion Rising, de grootste internationale actie tegen geweld op vrouwen.

De Union of Health Work Committees (UHWC) hanteren een gelijkaardige aanpak. De Health Work Committees (HWC) en UHWC zijn twee van de belangrijkste gezondheidsorganisaties in de bezette Palestijnse gebieden. HWC biedt gezondheidszorg in 17 gezondheidscentra over de hele Westelijke Jordaanoever. UHWC is een zusterorganisatie van HWC en is actief in de Gazastrook en voorziet gezondheidszorg aan meer dan 380,000 inwoners per jaar. In vier gezondheidscentra werden ook culturele centra opgericht voor kinderen, jongeren en vrouwen. Net als HWC, bouwt UHWC aan een netwerk van jongeren die zich inzetten voor hun gemeenschap. De doelstelling is dat jongeren die geconfronteerd worden met geweld en repressie als gevolg van de bezetting en meerdere conflicten, toch positief en moedig blijven. UHWC organiseert bijvoorbeeld regelmatig opleidingen over leiderschap voor vrijwilligers.

Samy Abd El Nasser Atallah, de coördinator van het jongerenprogramma van UHWC, legt hun werkwijze uit: “We vertrekken vanuit de interesses van de jongeren. We leiden jongeren van 14 tot 17 jaar op om de problemen van hun wijk te analyseren. Zo maken we hen bewust van hun eigen vaardigheden en bij uitbreiding van zichzelf. Het gaat om vaardigheden zoals omgaan met tijd, werken in groep, je mening formuleren en oplossingen vinden. Tussen 19 en 25 jaar worden ze zelf jongerentrainers en gezondheidsonderwijzers door hen lokale initiatieven te laten opstarten en zelf workshops over de sociale determinanten van gezondheid te laten organiseren. Ze maken zelf analyses en kiezen zelf het programma. De hele beweging bestaat dus uit jongeren, waarbij de trainers ooit zelf deelnemers waren. Hun onderlinge relatie is heel sterk en heel belangrijk.”

Zowel in Congo als in Palestina is het tijdens heel het proces de bedoeling dat de bevolking - jongeren, vrouwen, gezondheidswerkers - actief deelneemt aan de discussie en de campagne voert. In Congo betreft EDS ook de lokale overheid. Dit heeft twee doelstellingen. Ten eerste hebben de “dynamiques” als belangrijkste doel om de jeugd te laten inzien dat zij ook macht hebben en dat de staat de plicht heeft om het recht op gezondheid van alle Congolezen te waarborgen. Ten tweede krijgen voorgestelde oplossingen zo het meeste kans om ook effectief gerealiseerd te worden met een duurzaam resultaat.

Het is dus duidelijk dat de politieke context nooit afwezig is in het werk van deze organisaties. Door de bezetting van Palestina door Israël zijn lokale initiatieven snel een daad van verzet. Doordat de lokale groepen hun ervaringen uitwisselen, gaan ze in tegen de opgelegde verdeling van de Palestijnse gebieden en bevolking. De afscheidingsmuur, de checkpoints en de blokkade van de Gazastrook zorgen ervoor dat het vaak onmogelijk is voor jongeren uit verschillende delen van Palestina om elkaar fysiek te ontmoeten. Samy omschrijft de uitdaging als volgt: “De jeugd vormt een belangrijk deel van de gemeenschap. Ze hebben speciale vaardigheden maar ze hebben ook iemand nodig die deze verder opbouwt. De uitdaging zit in het omvormen van een negatieve instelling naar een positief engagement, zodat ze een productief deel van de samenleving worden en concrete oplossingen vinden. Zo kunnen ze aan beleidsbeïnvloeding doen door hun rechten op te eisen. En kunnen we de situatie in de Gazastrook samen veranderen. We werken hieraan vanuit een gezondheidsperspectief.”

Deze dubbele doelstelling in de jongerenwerking - de leefomstandigheden van de bevolking verbeteren en structurele politieke verandering - is eveneens duidelijk merkbaar bij de Filipijnse organisatie Gabriela. Gabriela is de koepel van verschillende vrouwenverenigingen en verzorgt opleidingen over gender en het recht op gezondheid. De leden van Gabriela engageren zich in de gemeenschap waar ze werken en wonen. Recent starten ze ook een jongerenwerking: de Gabriela Youth (GY). De leden van Gabriela Youth zijn universiteitsstudenten en jongeren uit de gemeenschap. Ze richten zich vooral op de betrokkenheid van jonge vrouwen en geven vormingen over beleidsbeïnvloeding en campagnevoeren. Andrew Aytin, medewerker van G3W in de Filipijnen, vat het als volgt samen: “Het uiteindelijke doel is niet enkel het verbeteren van het gezondheidssysteem en de sociale determinanten van gezondheid, maar ook het mobiliseren van de bevolking om tot een sociale situatie te komen waarin het recht op gezondheid voor iedereen is gegarandeerd. Daarvoor is het nodig dat de jeugd zich bewust is van hun objectieve situatie en dat ze leren eigen initiatieven op te zetten. Met andere woorden: dat de democratische participatie van de jeugd in sociale verandering wordt gepromoot.” Hij voegt toe dat het louter beïnvloeden van jongeren onvoldoende is. Enkel door hen zelf te laten sensibiliseren, organiseren en mobiliseren worden ze echte actoren van verandering.

---

11. Dumont J-C and Zurn P. (2007) Immigrant Health Workers in OECD Countries in the Broader Context of Highly Skilled Migration, in International Migration Outlook, SOPEMI, Paris, www.oecd.org/health/workforce, www.oecd.org/els/health-systems/41522707.xls

3.1 Welke acties doen ze?

De Filipijnse, Congolese en Palestijnse jongeren zetten zelf acties op waarmee ze al concrete overwinningen hebben behaald.

Een kenmerkende activiteit van de dynamiques des jeunes is de wekelijkse opruimactie waarbij jongeren op zaterdag de wijkbewoners mobiliseren om het afval in de straten te ruimen. De deelnemers zijn leden van de volksgezondheidscomités en van de “dynamiques” voor jongeren en vrouwen. Billy stelt vast: “De inzet en de massale deelname van jongeren in gemeenschapsdiensten en maatschappelijke activiteiten laten zien hoe belangrijk de dynamiek, de mobiliteit en flexibiliteit van de jongeren is bij het succes van de activiteit.”

De belangrijkste bedoeling van de actie is om de levensomstandigheden van de mensen in de buurten ingrijpend en direct te verbeteren. Daarnaast willen de actievoerders ook aan de lokale en provinciale overheden tonen in welke omstandigheden de mensen leven en hoe graag ze dit willen veranderen. Volgens EDS is deze actie de kans om “duidelijk te maken aan de beleidsmakers dat de inwoners moeten en kunnen betrokken worden bij belangrijke beslissingen over hun levensomstandigheden.”¹⁸

Voor een andere campagne namen de jongeren contact op met de wijkverantwoordelijken en deden ze huisbezoeken om de problemen die de inwoners ondervinden, te bespreken. Daarna zochten ze samen naar oplossingen.

Het belang van aanwezig te zijn in de wijken om de reële leefomstandigheden van de bevolking te kennen en verbeteren, zien we ook in de aanpak van HWC. Farah is 23 jaar en pas afgestudeerd. Als vrijwilliger geeft ze regelmatig psychosociale ondersteuning aan kinderen en jongeren in het vluchtelingenkamp in Jabalia in Gaza. En dat is meer dan nodig. Volgens een rapport van OCHA¹⁹ zijn er na het conflict in juli 2014 nog steeds 225.000 kinderen die psychosociale bijstand nodig hebben. Ze getuigt: “Om elkaar beter te leren kennen en het groepsgevoel te versterken, besloten we om bij elkaar thuis op bezoek te gaan. Zo konden we zelf ervaren hoe families leven en wat hun bekommernissen zijn. Eén van de meisjes uit onze groep had een moeilijke thuissituatie. Haar vader had hartproblemen maar kon zijn medicatie en huur niet betalen. Samen zochten we een oplossing. Dat was echter maar één voorbeeld. Nadat we onze analyse maakten van de gemeenschap merkten we dat heel wat Palestijnen te lijden hebben onder de slechte socio-economische omstandigheden. Ondanks het feit dat we nog jong zijn en dat we niet veel middelen hebben, kunnen we toch dingen in onze gemeenschap verbeteren. We werken samen. Zo dragen we vandaag bij als burgers aan het leven in onze omgeving en zijn we misschien de leiders die morgen voor nog meer verandering zorgen.”²⁰

Andrew herkent dezelfde principes in de Filipijnen: “Jongeren hebben de taak om anderen te informeren. Maar ze moeten vooral ook zelf leren van de mensen, en de beste manier om dat te doen is door zich te integreren bij hen. Ze moeten er aan herinnerd worden dat verandering niet gebeurt door achter een computer te zitten. Verandering gebeurt in de gemeenschappen, in de straten en doordat mensen samen komen.”

Een concreet voorbeeld komt uit Roxas City. Roxas City was één van de gebieden die bijna geheel verwoest werd door de tyfoon Haiyan in 2013. Enkele weken na de tyfoon verklaarde de regering bepaalde zones als onbewoonbaar. Dit betekende dat families wiens huizen verwoest waren, deze niet mochten heropbouwen. De overheid voorzag echter geen nieuwe woonplaats voor hen. Bovendien merkten de bewoners dat er ook commerciële belangen meespeelden in de beslissing van de overheid.

Gabriela lanceerde meteen een campagne tegen dit beleid. Ze mobiliseerde de bevolking om de lokale overheden onder druk te zetten. De jeugd speelde een belangrijke rol in deze campagne door de gemeenschappen te leiden. Eén van deze jonge leiders is Analiza. Toen ze net twintig was, organiseerde ze haar dorp om zich te verzetten tegen de vernieling van hun huizen. Ondanks de dreigende aanwezigheid van soldaten die probeerden om de protesten tegen te houden. Ze vertelt: “We zullen niet gewoon aan de kant blijven en het laten gebeuren. We zullen vechten. Terwijl eigenaars van hotels en restaurants alle nodige hulp krijgen om hun zaak terug op te starten,

18. DR Congo: 13.000 vrijwilligers op straat voor een gezonde omgeving, Fanny Polet, G3W-M3M, 1 augustus 2016, <https://g3w.be/news/dr-congo-13000-vrijwilligers-op-straat-voor-een-gezonde-omgeving>

19. VN organisatie voor Humanitaire Zaken

20. Farah (23) uit Gaza getuigt: “Wij zijn misschien de leiders die morgen voor verandering zorgen”, Lena Van Der Bruggen, G3W-M3M, 6 oktober 2016, <https://g3w.be/news/farah-23-uit-gaza-getuigt-%E2%80%9Cwij-zijn-misschien-de-leiders-die-morgen-voor-verandering-zorgen%E2%80%9D>

Congolese jongeren praten met de wijkbewoners om hun leefomstandigheden te leren kennen.

hebben wij, de armen, nooit iets van de overheid gekregen. Erger nog, ze proberen ons actief van ons land te verdrijven en zaaien angst door het leger in te zetten.”

Om de capaciteiten van gemeenschapsleiders als Analiza te verhogen, houdt Gabriela lobby- en campagneopleidingen. Het doel is dat de bevolking zich beter kan mobiliseren. Als resultaat deden meer dan 10 000 mensen mee in een betoging, de grootste ooit in de stad. Ze marcheerden door de straten en hielden wacht aan het stadhuis om het beleid van de ‘onbewoonbare zones’ en de voortdurende verwaarlozing door de overheid van de slachtoffers van de tyfoon aan te klagen. Dit leidde tot een grote overwinning: de soldaten werden verplicht om de dorpen te verlaten.

“Elke sociale beweging die geen jongeren betreft, kan nauwelijks voortbestaan. Het is de jeugd die vitaliteit en intensiteit geeft aan de idealen van een progressieve organisatie. Het zijn zij die nieuwe strategieën ontwikkelen om de bevolking te mobiliseren, denk maar aan nieuwe communicatietechnologieën. Historisch gezien stonden jongeren steeds vooraan bij de strijd voor sociale verandering. Zij zijn het meest bereid om de bevolking te dienen en het status quo uit te dagen. Ze hebben de wens en de capaciteiten om de zaken te veranderen. Alleen moeten al deze individuen beseffen dat enkel door zich te organiseren ze effectief verandering kunnen brengen”, stelt Andrew.

4. CONCLUSIE

Jongeren staan voor een wereld vol uitdagingen. Ondanks de verschillende omstandigheden, kunnen we besluiten dat het gebrek aan aandacht in het beleid voor jongeren in de Congolese, Palestijnse en Filipijnse samenleving problematisch is. De autoriteiten geloven te weinig in hun capaciteiten en er wordt amper waarde gehecht aan hun bijdrage. Jongeren voelen zich uitgesloten en dat leidt tot passiviteit. Ze raken gedemotiveerd en gefrustreerd door initiatieven die echte betrokkenheid beloven, maar hen negeren wanneer er beslissingen worden genomen.

Dit staat in sterk contrast met de initiatieven en bewegingen aan de basis die jongeren wel actief betrekken. Participatie geeft hoop.

Dat is nodig, want de grote uitdagingen gaan zichzelf niet oplossen. Om tot een structurele verandering te komen, is een sterke beweging nodig waarin jongeren een actieve rol spelen die verder gaat dan loutere symboliek. Empowerment van jongeren zorgt ervoor dat ze echt kunnen deelnemen aan politieke, economische en sociale beslissingen. Meer dialoog en wederzijds begrip tussen jongeren en overheidsactoren is noodzakelijk om de uitsluiting tegen te gaan. Bovendien ontwikkelen de jongerengroepen zo een bewustzijn rond hun identiteit, leren ze andere belangrijke actoren van verandering kennen en nemen ze deel aan beslissingen die de levensomstandigheden van henzelf en hun gemeenschap kunnen verbeteren. Daarbovenop is er nog eens het sneeuwbaaleffect dat ervoor zorgt dat nog meer jongeren deel willen uitmaken van het proces.

Gabriela Youth, Union of Health Work Committees en Étoile du Sud zetten deze visie om in de praktijk en organiseren jongeren op actieve wijze. Daarbij delen ze drie belangrijke principes:

- 1. Engagement op het terrein:** Leer jongeren hun omgeving en de directe problemen van de bevolking kennen door hen aanwezig te laten zijn op het terrein en door zich te engageren met de mensen in de gemeenschap en in de wijken.
- 2. Betrek jongeren op elk niveau** van de organisatie en geef hen echte beslissingsmacht. Een jongerenbeweging is er niet enkel voor, maar ook door de jongeren.
- 3. Dubbele weg van succes:** Ten eerste is het samen vinden van directe oplossingen voor de problemen in de wijk cruciaal. Ten tweede is het belangrijk om dit naar een hoger niveau te tillen en beleidsvoerders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid in het garanderen van de rechten van de hele bevolking.

Zowel Billy van Congo als Samy van Palestina vertellen hoe het engagement bovendien niet eindigt wanneer de jongeren ouder worden. Samy: “De huidige coördinatoren van onze gezondheidscentra waren ooit leden van onze jongerenwerking. Nu hun vaardigheden zijn versterkt, zetten ze zich in voor onze organisatie. Samen met hen kunnen we de uitdagingen aan.”

Filipijnse jongeren spreken zich uit tegen grootschalige mijnbouw.

G3W | M3M

samen sterk voor gezondheid
tous ensemble pour la santé